طراحی و اجرای اولین دوره تربیت مربی بهداشت دهان در کشور: ارائه یک الگوی آموزشی

*دکتر لاله خلیل آذر[۱]، دکتر احمد جعفری[۲]، دکتر علیرضا خوشدل[۳]، دکتر محمدحسین خوشنویسان[۴]

محل اجرای فرآیند: دپارتمان علوم دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارتش
گروه فرآیندی: مدیریت و رهبری آموزشی
تاریخ اجراء (مدت اجرای فرآیند): مهرماه ۱۳۸۸ تا خرداد ۱۳۸۹

مقدمه (هدف و اهداف اختصاصی)

هدف از اجرای این برنامه تربیت گروه مربیان بهداشت دهان برای آموزش اختصاصی این رشته در دانشگاه است به طوری که نه تنها دانشجویان بلکه کارکنان و مروجین بهداشت دهان در نیروهای مسلح را برای دوره‌های حین خدمت تحت پوشش آموزشی (دانشی و مهارتی) قرار دهد. این برنامه با همکاری دبیرخانه شورای تخصصی دندانپزشکی و برای اولین بار در دانشگاه علوم پزشکی ارتش تدوین و اجرا شد.

روش اجراء (حداکثر در ۳ صفحه)

در این برنامه افراد با نیازسنجی و سطح بندی آموزشی، روشهای تدریس، تکنیکهای آموزش مجازی، شیوه‌های ارزیابی و سنجش و آزمون، آموزش مهارتی، آموزش پزرگسالان، روانشناسی آموزشی، تدوین طرح درس، سناریو نویسی و شبیه سازی آموزشی آشنا شده و به تمرین آموزش زیر نظر استاد پرداخته و سپس از نظر قابلیتهای آموزشی مورد ارزیابی و گزینش نهایی قرار می گیرند. همچنین آنان با تشکیل گروههای مباحثه چالشهای آموزشی را بررسی و راههای مناسب برای آنها را پیدا می‌کنند. مراحل برنامه به این قرار هستند:

گزینش فراگیران: پس از فراخوان با بررسی سوابق علمی و پژوهشی (CV) داوطلبان توسط کمیته تخصصی (expert panel) افراد برگزیده به مصاحبه دعوت و پس از گزینش نهایی دوره را آغاز نمودند. برگزیدگان نهایی شامل ۱۰ نفر (۶ دندانپزشک عمومی و ۴ بهداشتکار) بودند.

برگزاری کارگاه: مجموعه کارگاه ۷ روزه مبانی آموزش پزشکی شامل یادگیری و انواع آن، مهارتهای فرآیند تدریس، طراحی درس، اهداف آموزشی، حیطه‌های آموزشی، استراتژی و روشها و فنون تدریس، روانشناسی آموزشی بزرگسالان، تغییر رفتار از طریق آموزش، آموزش مبتنی بر شواهد و حل مسئله، آموزش در گروههای کوچک و پویایی گروه، روش سخنرانی، حل مسئله، نحوه ارائه سمپوزیوم و سمینار و کنفرانس، آموزش مجاری و از راه دور، آرمون و مفاهیم اساسی سنجش علمی، آزمون، طراحی سوالات و طبقه بندی سوالات، تجزیه و تحلیل سوالات امتحانی

برگزاری دوره: پس از اتمام موفقیت آمیز کارگاه، کلاسهای مربوطه شامل موارد ذیل به صورت سخنرانی، بحث گروهی و کارگاه در مدت ۴ ماه برگزار شد:

آناتومی دندان، مواد دندانی، خدمات دندانپزشکی، بهداشت دهان، مهارتهای پیش بالینی، دندانپزشکی پیشگیری، دندانپزشکی جامعه نگر، مبانی تشخیص، کنترل عفونت، بیمه

۱ـ استادیار دانشگاه علوم پزشکی ارتش، متخصص بیماریهای دهان
۲ـ دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران، متخصص دندانپزشکی اطفال
۳ـ استادیار دانشگاه علوم پزشکی ارتش، متخصص اپیدمیولوژی بالینی
۴ـ استادیار، مدیر اداره سلامت دهان وزارت بهداشت

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-06]

کارورزی عرصه: به مدت یک هفته در فیلد خدماتی بهداشت دهان و در ارتباط با بیماران و آشنایی با سیستمهای ارائه خدمات سلامت دهان در مدارس، وزارتخانه‌ها و سازمانها

ارزیابی تکوینی: نحوه کار و حضور فراگیران و کیفیت فراگیری و بازخورد آموزشی آنان از جمله ارائه متون و سخنرانی و مهارتهای کلامی و ارتباطی و نحوه تدریس آزمایشی در طول ترم ارزیابی و نمره دهی می‌شود.

تدوین درسنامه: هر درسنامه توسط دو نفر از فراگیران تدوین شد و در مجموع درسنامه ۲۶ واحد آموزشی در طول ترم گردآوری و مکتوب شد و توسط اساتید تصحیح شد.

تجربه آموزشی: فراگیران به عنوان بخشی از دوره پس از طی دوره مقدماتی موظف به تدریس تحت نظر اساتید برای دانشجویان بهداشت دهان بودند و هر یک معادل ۱ واحد آموزشی تدریس نمودند. مهارتهای آموزشی آنان توسط اساتید راهنما در چک لیست علامت زده شده و پس از کلاس نحوه بهبود کیفی آموزش آنان مورد بحث قرار می‌گرفت.

ارزیابی پایانی: دانشجویان در پایان مورد ارزیابی نهایی قرار می‌گیرند که شامل نمرات تکوینی و آزمون کتبی و مصاحبه و اجرای سخنرانی می‌باشد. به کسانی که دوره را با موفقیت طی کنند گواهینامه مربیگری بهداشت دهان اعطا و مجوز همکاری آموزشی به عنوان مربی داده میشود.

نتایج: پیامدهای اجرای فرآیند

این روش شیوه‌ای موثر در تربیت مربیان، استانداردسازی آموزشی، تدوین محتوای آموزشی و ارتقاء کیفیت تدریس است. شناسایی افراد شایسته مربیگری پس از ۶ هفته تقریبا" میسر بود و نتیجه ارزیابی تکوینی تا هفته ۱۴ تقریبا" همان نتایج را نشان می‌داد. به ویژه آنکه افراد علاقمند به تدریس و با استعداد در آموزش علاوه بر برنامه‌های الزامی شروع به ارائه روشهای خودجوش برای آموزش و استفاده از ابزار ساخته شده توسط خود نظیر ماکت و پمفلت کردند که لزوم توجه بیشتر به نوآوری آموزشی را در دوره‌های بعدی روشن کرد.

سطح اثرگذاری (بخش، دانشکده، دانشگاه، کشوری، بین المللی): کشوری

نتیجه‌گیری شامل چالش‌ها و مشکلات اجرائی فرآیند

روش تربیت مربی روشی موثر در شناسایی استعدادها و توانمندی آموزشی و آموزش استاندارد مربیان بوده و عرصه آموزشی را در اختیار افراد شایسته قرار میدهد. افزایش بهره وری آموزشی و انگیزه دانشجویان از اثرات این روش خواهد بود و پیشنهاد میشود در سایر رشته‌ها نیز مورد استفاده قرار گیرد. نتایج خوب طرح باعث شد دانشگاه ارتش گذارندن دوره تربیت مربی را برای کلیه مربیان مقاطع کاردانی و کارشناسی در طول یک مهلت ۱ ساله الزامی کند.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-06]